

SLOVNÍČEK POJMŮ

S jakými pojmy se v oblasti rovných příležitostí můžete setkat?

Je užitečné a vhodné se v pojmech orientovat. Jednotlivé pojmy jsou vysvětleny v širším významu tak, aby byl pochopen kontext a jsou řazeny dle abecedy.

Diskriminace = rozlišování, omezování nebo odnětí práv určité kategorii obyvatelstva, kterou někdo poškozují. Za diskriminaci se považuje i jednání zahrnující podněcování, navádění nebo vyvolávání nátlaku směřujícího k diskriminaci.

Diskriminace na základě pohlaví = apriorní zamezení přístupu k jakýmkoliv zdrojům, možnostem a příležitostem jedinci pouze na základě jeho kategorizace podle pohlaví, bez zjišťování a ověřování jeho individuálních schopností a možností – např. diskriminace z důvodu těhotenství nebo mateřství se považuje za diskriminaci z důvodu pohlaví.

Diverzita = různorodost, vnímá odlišnosti jednotlivců pozitivně, kdy nepaušalizujeme, neodsuzujeme a různorodost vnímáme jako výhodu.

Gender = někdy je také nazýván sociálním pohlavím. Na rozdíl od pojmu pohlaví, který je chápán výhradně v biologickém smyslu, označuje pojem gender kulturní charakteristiky a modely přiřazované mužskému nebo ženskému biologickému pohlaví a odkazuje na sociální rozdíly mezi ženami a muži. Tyto role se mění s časem a významně se liší podle kultury národa a dané historické etapy vývoje společnosti. Nejsou tedy přirozeným, daným rozdílem mezi muži a ženami, ale dočasným vývojovým stupněm sociálních vztahů.

Gender mainstreaming = je strategie, jejímž cílem je dosažení rovného postavení žen a mužů. Gender mainstreaming je (re)organizace, zdokonalování, rozvoj a vyhodnocování koncepčních procesů tím, že při nich všechny zúčastněné subjekty budou na všech úrovních a ve všech stadiích využívat perspektivu rovnosti žen a mužů.

Genderové role = Soubor pravidel (většinou nepsaných a neformálních, určených danou společností), který definuje, jaké chování, myšlení, cítění, oblečení či forma partnerských vztahů je vhodná, případně nevhodná pro příslušníky jednoho nebo druhého pohlaví. Genderové role jsou přijímány a reprodukovány prostřednictvím socializace. Historicky se mění, proto je nelze považovat za biologicky dané a neměnné. Viz. historická představa, která předjímala křehkost a neschopnost žen rozhodovat a upírala na základě tohoto stereotypu např. volební právo.

Genderová smlouva = je soubor zásad a pravidel, která na základě genderových rozdílů přisuzují mužům a ženám různou práci, normy chování, zodpovědnost, žebříček hodnot a povinnosti. Genderová studia a politika rovných příležitostí kriticky nahlíží na koncept nepsaných genderových smluv ve společnosti a ukazují, jak a kde jsou ovlivněny genderovými stereotypy, které nejsou pro současnou společnost aktuální a přínosné.

Příloha č. 2: Slovníček pojmů

Genderová statistika = statistiky členěné podle pohlaví poskytují objektivním a kvantitativním způsobem data pro genderové analýzy, které odrážejí rozdíly mezi ženami a muži. Tyto rozdíly se projevují v podmínkách, potřebách, úrovni participace, přístupu ke zdrojům, rozhodovacích pravomocích apod.

Genderové stereotypy = tradiční a často i diskriminační představy o typicky mužských a ženských vlastnostech a o rolích a pozicích mužů a žen, interakcích a komunikacích ve společnosti.

Genderové rozpočtování (gender budgeting) = rozpočtování a přerozdělování z hlediska rovných příležitostí (strategie zrovnoprávnění) pro muže a ženy.

Horizontální segregace = rozdělení pracovního trhu na sektory / typy zaměstnání, v nichž dochází ke koncentraci žen nebo mužů. Tato segregace je často doprovázena odlišným finančním ohodnocením jednotlivých zaměstnání a sektorů.

Mobbing = systematické intrikování, šikanování, psychický teror na pracovišti, který je iniciován a řízen kolegy případně nadřízeným s cílem někoho poškodit. Jde o aktivní a trvalý tlak po delší dobu. Záměrem je způsobit určité osobě nějakou škodu. Když takto postupuje/postupují vedoucí, jde o bossing. Za mobbing tedy považujeme četné akce na pracovišti, které mohou takto postiženého znevážit a poškodit jeho pověst, snížit jeho sebeúctu či sebevědomí, či dokonce způsobit škody na jeho zdraví. Následky mobbingu pak mohou sahát od četných psychosomatických symptomů a potíží až k sebepoškození a sebevraždě.

Nepřímá diskriminace = jednání nebo opomenutí, kdy zdánlivě neutrální rozhodnutí, rozlišování nebo postup zaměstnavatele znevýhodňuje nebo zvýhodňuje zaměstnance vůči jinému na základě rozlišování podle vymezených diskriminačních důvodů. Při nepřímé diskriminaci není cílem diskriminujícího způsobit následek na základě diskriminačního znaku, avšak ve výsledku k diskriminaci přesto dojde.

Obtěžování = jednání, které je zaměstnancem/kyní, jehož se to týká nebo zaměstnankyní již se týká, oprávněně vnímáno jako nevídané, nevhodné nebo urážlivé, a jehož záměr nebo důsledek vede ke snížení důstojnosti osoby nebo k vytváření nepřátelského, ponižujícího nebo zneklidňujícího prostředí na pracovišti.

Old-boy network = sítě neformálních vztahů, které mezi sebou muži vytvářejí aktivitami na pracovišti i mimo ně. Problémem je zejména nízký podíl žen na pracovišti a jejich vyloučení z mimopracovních aktivit. Tyto sítě neformálních vztahů jsou pak muži využívány v pracovních vztazích, což znevýhodňuje ženy nezapojené do těchto sítí.

Přímá diskriminace = jednání nebo opomenutí, kdy je, bylo nebo by bylo, na základě rozlišování podle vymezených diskriminačních důvodů se zaměstnancem/kyní zacházeno nevhodněji nebo výhodněji než s jiným zaměstnancem/kyní. Při přímé diskriminaci je cílem diskriminujícího způsobit následek na základě diskriminačního znaku.

Příloha č. 2: Slovníček pojmů

Skleněný strop = neviditelná bariéra: tradiční postoje, předpoklady a hodnoty, které brání posílení pozic žen v plné účasti na životě společnosti. Bariéra, na kterou ženy narážejí při svém profesním postupu. Zapříčiňuje, že ženy jen zřídka dosahují nejvyšších politických, ekonomických, akademických a profesních pozic. Skleněný strop spočívá ve znemožňování přístupu buď přímo na tyto pozice, anebo k cestám, které tento přístup otevírají, a to formálními i neoficiálními a skrytými způsoby. Strop je hranice, kam až jsou ženy ve svém postupu "vpuštěny", výraz skleněný metaforicky vyjadřuje, že žena díky již dosaženým profesním kvalitám na špičkovou pozici "dohlédne" a dokáže si představit působení v ní. Začne-li ovšem vyvíjet snahu do této vrcholové pozice postoupit, narazí na neviditelnou a těžko definovatelnou překážku v podobě snah namířených proti jejímu postupu.

Stereotyp = jedná se o jednotvárný, ustálený, navyklý vzorec chování a myšlení

Vertikální segregace zaměstnání = koncentrace žen a mužů na odlišných stupních zaměstnání ve smyslu úrovně odpovědnosti a pozice. Nerovný přístup k funkčnímu postupu, k rozhodovacím pozicím, jak v zaměstnání, tak ve veřejném životě.